

ფისკალური დეცენტრალიზაციის საერთაშორისო და ქართული გამოცდილება International and Georgian experience of fiscal decentralization

ნათია ახალკაცი – დოქტორანტი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
Natia Akhalkatsi - PhD student
Georgian Technical University

თეზისები: დეცენტრალიზაციის საფუძვლად შეიძლება მივიჩნიოთ სუბსიდიარობის პრინციპი: სუბსიდიარობის პრინციპი არის გარანტია, რომ საჯარო პოლიტიკა ხელისუფლების ყველა დონეზე წარმატებული იქნება. სწორედ ამიტომ ეროვნული მთავრობები ახდენენ მომსახურების დიფერენციაციას, რის შედეგადაც იქმნება კონკურენცია, ხოლო კონტროლი კი ხორციელდება სახელმწიფო სააგენტოების მეშვეობით ან უშუალოდ მთავრობის მიერ.

დეცენტრალიზაცია სამ ძირითად კომპონენტს - პოლიტიკურ, ადმინისტრაციულ და ფისკალურ დეცენტრალიზაციას მოიცავს.

ისტორიულად საქართველოში ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფის ორი დონის გამოყოფა არის შესაძლებელი. ესენია: ადგილობრივი და შუალედური დონეები.

პატარა ქვეყნები, სეპარატიზმის აღმოცენების შიშით, გაურბიან ქვეყნის ფედერალურ მოწყობას, რადგან, როგორც წესი, მათ უფრო უჭირთ აღნიშნული პრობლემის დაძლევა.

აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების გამოცდილებიდან გამომდინარე, მრავალფეროვნება ერთ დონეზე (ე.წ. ასიმეტრიული ფედერალიზმი) დიდ სიძნელეებს ქმნის.

ევროპის დიდ ქვეყნებსა და აშშ-ში მმართველობის სამი დონე არსებობს (შტატი/მხარე, საგრაფო/რაიონი და მუნიციპალიტეტი). ეს გამოწვეულია მართვის მაღალი ეფექტურობის მიღწევის სურვილით.

მცირე (ჯუჯა სახელმწიფოები) ქვეყნებში ადგილობრივი თვითმმართველობის მხოლოდ ერთი (მუნიციპალური) დონე არსებობს.

ესა თუ ის მოდელი, რა თქმა უნდა გარკვეული სახეცვლილებებით, დღეისათვის დანერგილია ზოგ პოსტკომუნისტურ ქვეყანაში (ლიტვა, სომხეთი და სხვ.) და თითოეულს გააჩნია როგორც ძლიერი, ისე სუსტი მხარეები.

Theses: the principle of subsidiarity may be the basis for decentralization: The principle of subsidiarity is a guarantee that public policy will be successful at all levels of government. That's why national governments have differentiated services, resulting in competition, and control is carried out through state agencies or directly by government. Decentralization consists of three main components - political, administrative and fiscal decentralization. Historically, two levels of administrative-territorial division are possible in Georgia. These are: local and intermediate levels. Little countries, fearing the emergence of separatism, are avoiding the federal arrangement of the country because they are more likely to overcome this problem. Due to the experiences of the Eastern European countries, the diversity of one level creates great difficulties. There are three levels of governance in major European countries and the United States (State / Party, County / District and Municipality). This is due to the high efficiency of management. There are only one (municipal) level of local self-government in small (dwarf states) countries. Some of the models of this kind are introduced in some post-Communist countries (Lithuania, Armenia, etc.) and each one has both strong and weak parties.